

Kaynak gösterme / How to cite this article:

Aktürk, A., & Erhan, A. (2023). Çocuk kütüphanelerine yönelik kullanıcı görüşleri (Siirt ili örneği). *Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(2), 153-180. doi: 10.38122/ased.1104756

Makale Geçmişi / Article History

Alındı (Received): 17/04/2022

Kabul edildi (Accepted): 20/12/2023

Çocuk Kütüphanelerine Yönelik Kullanıcı Görüşleri (Siirt İli Örneği)*

¹Aladdin AKTÜRK**,²Erhan AKIN***

Özet: Kütüphaneler, tarih boyunca bilginin öğrenildiği ve korunduğu mekânlar olmuştur. Değişen ve gelişen teknolojinin hayatımıza dâhil ettiği unsurlar, kütüphaneleri de doğrudan etkilemektedir. Bundan dolayı kütüphanelerin de mevcut koşullar bağlamında değişime uğraması, kütüphanelerin varlığının devamı konusunda önem kazanmaktadır. Kütüphaneler sadece bilgi edinilen ve kitap ödünç verilen mekânlar olmaktan çıkarılıp toplumun ihtiyacına cevap verecek şekilde hizmet edebilmelidir. Geleceğin teminatı olan çocukların ihtiyacına göre kütüphanelerin değişime uğraması toplumun geleceği için önemlidir. Özellikle de çocukların dil becerilerinin erken dönemde geliştirilmesi, çocukların geleceğini doğru orantıda etkileyeceğinden doğru orantıda toplumun geleceğini de etkileyecektir. Çocukların erken dönemde aldığı sosyal ve akademik eğitimler, yarınlarmızı etkileyeceğinden bu eğitimleri okullar dışında da çocuğun sosyal hayatında devam ettirmek, eğitimin kalıcılığını artıracaktır. Okullar dışında bu rolü üstlenecek kurumların başında çocuk kütüphaneleri gelmektedir. Kütüphaneler aracılığı ile dil becerilerinin geliştirilmesi mümkündür. Dil becerilerinin geliştirilmesi amacıyla geliştirilecek olan hizmetler/programlar bu sürece katkı sağlayacaktır. Çocukların erken dönemde kütüphanelerle tanışması, kitapla da erken tanışmasını sağlayacaktır. Çünkü çocuk iken geliştirilemeyen dil becerileri, kişilerin ileriki dönemlerinde bir problem olarak ortaya çıkmaktadır. Bunu literatürde yapılan çalışmalarda ve merkezi sınavlarda ortaya çıkan okuduğunu anlama konusundaki problemlerde görmek mümkündür. Çocukların kütüphaneler ile erken yaşta tanışması, ileride ortaya çıkabilecek okuduğunu anlamama sorununa erken müdahaleye fırsat verecektir. Çalışma; çocuk kütüphanelerinin kullanıcıları olan çocuklar ve onlara eşlik edecek olan velilerin, çocuk kütüphaneleri ile ilgili görüşlerinin ortaya çıkarılması amacıyla yapılmıştır. Ortaya çıkan sonuç ile kütüphaneleri daha fazla çocuk ve velinin ziyaret etmesini sağlayacak olan hizmetlerin geliştirilmesi için fikir edinilmesi amaçlanmıştır. Kullanıcılar için geliştirilecek hizmetlerin, kütüphaneye gelecek olan ziyaretçi sayısını ne oranda etkileyeceği ve kullanıcıların ne tür beklentilerinin olduğunu bilmek, çocuk kütüphanelerinin değişimine de katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk kütüphanesi, hizmetler, kullanıcı görüşleri

User Opinions about the Children's Library

Abstract: Libraries have been the ones that have been told and preserved throughout history. It can be included in all areas of use. Therefore, considering the existence of libraries, it is important to maintain the libraries' libraries. Libraries can only serve to be used for information and information available for use as a book. It can be evaluated in terms of examining historical libraries, which have material value for the future. It is more accurate than can be predicted in a proportional way, especially since it precedes the beginning of the appropriate language. Children will receive their education early. They will be in these roles outside of schools. Libraries can have sections of languages with path. From this section of the book of language memory through services/programs to be developed. Children's meeting with libraries in the early period will enable them to get acquainted with the book early. Because language skills that cannot be developed as a child emerge as a problem in the future. It is possible to see this in the studies conducted in the literature and in the problems in

* Çocuk Kütüphanelerine Yönelik Kullanıcı Görüşleri (Siirt İli Örneği) Yüksek lisans tezinden derlenmiştir.

Aktürk, A.(2021). Türkiye'deki Çocuk Kütüphaneleri ile İlgili Bir Araştırma, Siirt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siirt.

** Öğretmen (MEB), aladdin.56@hotmail.com, 0000-0001-9604-489X

*** Pof. Dr., Siirt Üniversitesi, erhanakin49@hotmail.com, 0000-0003-2372-9331

reading comprehension that arise in central exams. Children's acquaintance with libraries at an early age will provide an opportunity for early intervention in the problem of reading comprehension that may arise in the future. Our work; This study was conducted to reveal the views of children who are users of children's libraries and the parents who will accompany them, about children's libraries. With the result, it is aimed to gain ideas for the development of services that will enable more children and parents to visit libraries. Knowing how the services to be developed for users will affect the number of visitors to the library and what kind of expectations the users have will also contribute to the change in children's libraries. and separated by commas, It should be between 250 and 350 words. The abstract text should be written in 11-point font and single-spaced. Key words should be between 3 and 5 words below the abstract. Key words should be written in lowercase letters and separated by commas, The abstract text should be written in 11-point font and single-spaced. Key words should be between 3 and 5 words below the abstract. Key words should be written in lowercase letters and separated by commas.

Keywords: Children's library, services, user opinions

Summary

Introduction and Purpose: The idea that basic language skills can be developed outside of schools through children's libraries constitutes the main idea of this study. Children's libraries can help children acquire reading habits at an early age and improve their reading skills. Services to be developed for the purpose of improving language skills will contribute to the development of other language skills as well as reading skills. Therefore, knowing the current situation of children's libraries will provide insight into the services to be developed. For this purpose, it was aimed to reveal the opinions of parents and children about the children's library. The importance of children's libraries was emphasized in the study, and the usability of children's libraries in the process of developing language skills in the field of Turkish education was emphasized.

Method: Survey design was used in the study. "Studies that aim to collect data to determine certain characteristics of a group are called survey design" (Büyüköztürk et al., 2019: 15). Scanning is trying to explain the person or objects subject to the study as they are (Karasar, 2012: 79). **Sample:** Children and parents whose opinions were taken in Siirt province about the current situation of the children's library, which is the subject of the study, constitute the sample of the study. The sample is "a limited part selected from the universe under study to collect information about its characteristics" (Büyüköztürk et al., 2019). Purposive sampling was chosen in sample selection. Purposeful sampling allows the in-depth study of events that are thought to yield rich data about the subject under investigation. The maximum variety of sampling types suitable for the study was selected from purposeful sampling. Maximum diversity sampling reflects the diversity of individuals who are party to the problem at the highest level by creating a relatively small group (Büyüköztürk et al., 2019: 92-93).

Sample: 137 people living in Siirt, including 48 parents, 45 children who do not use the library, and 44 children who use the library.

Among the parents who participated in the study, 6 had an opinion about the children's library, 37 did not have an opinion, and 5 said they had only heard of the children's library. It was seen that most of the parents who participated in the interview had no idea about the children's library. Among the parents who expressed their opinions, the number of parents who expressed the opinion that "I spend time with my children in the children's library" was 37; The number of parents who said they would not spend time was 11. While the large number of parents who want to spend time with their children in the children's library appears to be a positive situation, the fact that there are parents who do not want to spend time - although they seem small in number, they constitute almost a quarter of the sample - appears as an issue that needs to be considered. Because the attitudes and behaviors of family members, who are the people that children are most affected by, will also affect their children. While 6 of the parents who expressed their opinions in the study answered "My child uses the library", it was observed that the number of parents who said "My child does not use the library" was 42. It was observed that 11 of the parents whose children did not use the library did not know about the library in the city, and 10 of them stated that their children's age prevented them from using the library. When asked to parents what kind of services should be provided in the library, 10 of the parents expressed the need for teachers and more staff; The remaining 38 parents wanted more social activities and playgrounds for children.

It was observed that 26 of the 45 children who did not use the library did not read books regularly. It was also observed that 31 of the 45 children who did not use the library had heard of the children's library before, but did not use the library for different reasons. Children who do not use the children's library answered the question of whether it would affect their use of the library if there were different services; He stated that 12 of them would not have any effect. Three children did not answer the question clearly. It was observed that

if there were services in the library where they could spend time with their families, 33 of the children responded that it would affect their use of the library, and 7 responded negatively. It can be said that children who do not generally use the library can use the library through different services. At the same time, using the library together with parents can have a positive effect on children. The most striking finding in this group whose opinions were taken was that most of the children who did not use the library did not read books regularly.

It was determined that 41 of the children using the children's library were satisfied with the interest and behavior of the library staff, while 3 were not satisfied. In the study, it was seen that 33 children liked the current state of the library but still wanted to make changes, while 11 children did not like the current state of the library. It was observed that the change that both groups wanted to make was the current state of computers with the most recurring frequency. While 39 of the children participating in the study stated that different activities would affect their use of the library more, 5 of them answered this question negatively. It was observed that 25 of the children using the children's library used the library to study, 20 used it to read books, and 9 of them used it both to read books and to study. The most important finding in this group was that children used the library mostly for studying.

Keywords: Children's library, parents' opinions, children's opinions, language skills

Giriş

İnsanlık tarihi kadar eski olan dil, her dönemin araştırma konusu olmuştur. Dilin; ortaya çıkışı, öğrenilmesi, yapısı, çocuklardaki gelişimi gibi konular, araştırmacılar tarafından sürekli irdelenmiş ve dil ile ilgili farklı tanımlar yapılmıştır. Tanımı ne olursa olsun dilin ortak noktası; sosyal hayatı düzenleyen, iletişimi sağlayan önemli bir araç olmasıdır. Dil gelişimi, doğumdan itibaren başlayan bir süreçtir. Doğuştan konuşma becerisi ve konuşmasını sağlayacak organları ile doğan çocuk, sesleri taklit etme yolu ile dili öğrenmeye başlar (İlhan, 2005). İnsanların dil gelişimi sürecine bakıldığında bireysel farklılıklar ve biyolojik nedenler dışında, insanlar gelişimlerini çocukluk yıllarında neredeyse tamamlamış bulunurlar. Dil gelişimi ve dilin öğretilmesi sürecindeki en önemli unsurlar dil becerileridir. Çifçi (2010: 113)'ye göre “Her dilin öğretiminde, ister ana dili ister yabancı dil (ikinci dil) olarak öğretilsin, öğreneceklerde geliştirilmesi hedeflenen dört temel dil becerisi vardır: Okuma, dinleme, konuşma ve yazma.” Dört temel dil becerileri iki ana beceri olarak ikiye ayrılır. Bunlar anlatmaya bağlı dil becerileri ve anlamaya bağlı dil becerileridir. Anlatma becerileri yazma ve konuşma becerileri iken anlama becerileri ise okuma ve dinleme becerileridir (Arıcı ve Taşkın, 2019; Sarıkaya, 2019). Hiç duymayan birinin konuşmasının mümkün olmadığı gibi, hiç okumamış birinin yazma becerisinde gelişmesinin pek mümkün olmadığı söylenebilir. Bu durum, dil becerilerinin birbirine bağlı olduğunu gösterir. Kişilerin hayatlarında önemli bir yer tutan dil becerilerinin, çocuk kütüphanelerinde verilecek hizmetler ile geliştirilmesi mümkündür. Çünkü kütüphaneler denilince akla gelen okuma becerisidir.

Okuma, Demirel (2003: 77)'e göre “Yazının anlamlı ses haline dönüşmesidir.” Akyol (2006: 29)'a göre ise “Yazar ve okuyucu arasında aktif ve etkili iletişimi gerekli kılan dinamik bir anlam kurma sürecidir.” Okuma alışkanlığı, bireyin okuma eylemini kendisini ve etrafı anlayıp, yorumlayabilmek için bir gereklilik olarak görüp yaşantısı boyunca sürekli ve isteyerek gerçekleştirdiği bir eylemdir

(Özbay, 2014: 37). Okuma; zihinsel becerileri, fikir çeşitliliği ve geleceği yapılandırma konusunda büyük öneme sahiptir (Güneş, 2012). Çocuk; kitap okuyarak yeni kelimeler öğrenir, kelime dağarcığını artırır ve hayal dünyasını geliştirir. Kitap çocuğun yaratıcılığını geliştirir. *“Okuma becerisi, çocukların kendisinin ihtiyacı olan bilgileri yeni yollarla bulma becerisidir. Okuma sayesinde çocuklar, yaşamadıklarını okuma yoluyla deneyimleyebilir ve bu sayede karşılaşabilecekleri hakkında fikir sahibi olabilir.”* (Akın, 2016). Her an kullanılabilir olan okuma becerisi sayesinde çocuklar, okuma yolu ile hiç gitmedikleri yerler hakkında fikir sahibi olabilir, farklı bilgileri öğrenerek zihinsel süreçlerinden geçirebilirler. Okuma, çocuğun sosyal hayatta iletişim becerilerini geliştirerek çocuğun özgüvenle iletişim kurmasını sağlayan (Özbay, 2009a: 1-14) aynı zamanda akademik başarıyı da etkileyen önemli bir süreçtir (Aksoy, 2017). Nitekim ülkemizin 2003 yılında katıldığı, 15 yaşındaki öğrencilerin bilgi ve becerilerini ölçen Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (PİSA)’nın 2018 yılında yaptığı ölçümlerde okuma becerileri alanında Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD)’ne üye ülkeler arasında 31. sırada yer almış iken tüm üye ülkeler arasında 41. sırada yer almıştır (MEB, 2019: 38). Yine PİSA’nın 2009 ve 2018 uygulamalarında okuma alışkanlıklarına ilişkin öğrencilerin cevaplarının olumsuz yönde değiştiği görülmektedir. Bu uygulamalarda 2009’dan 2018’e kadar öykü, roman gibi kitap türleri okuyan öğrenci sayısının düştüğü; sosyal medyayı kullananların ve zorunlu olduğunda okuma yaptıklarını söyleyenlerinin sayısının yükseldiği görülmüştür (MEB, 2019: 30).

Ortaöğretime geçişte uygulanan Liseye Geçiş Sınavı (LGS) ve üniversiteye geçişte yapılan Yüksek Eğitime Geçiş Sınavı (YKS) sonuçları değerlendirildiğinde okuma becerileri içerisinde yer alan özellikle Türkçe sorularında başarı oranının düşük olduğu tespit edilmiştir. LGS 2020’de Türkçe bölümünde 10- 20 arası sorulara cevap veren öğrenci oranı % 51,32 iken, 0-10 arası doğru cevap veren öğrenci oranı %48,68’dir. Sınava katılanlarının büyük çoğunluğunun Türkçe bölümü sorularının yarısını yapamadığı görülmektedir (MEB, 2020: 18). Yine ülkemizde merkezi olarak yapılan Yüksek Öğretime Geçiş Sınavı (YKS) 2020 değerlendirme raporunda öğrencilere sorulan 40 Türkçe sorusuna verilen doğru cevap ortalama sayısı ise 18,23 olmuştur (Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi [ÖSYM], 2020: 18). Türkçe dersi ve Türkçe öğretimi sadece dil bilgisi kurallarından oluşan bir ders olmamakla birlikte, Türkçe öğretimi; okuma becerisi, yazma becerisi, dinleme becerisi ve konuşma becerisi üzerine kurulduğundan (Karatay, 2014: 5) ülkemizdeki çocukların okuma ve okuduğunu anlama konusunda LGS sonuçları bizim için bir kaynak olabilir.

Ülkemizde yapılan merkezi sınavlara ve PİSA’nın yaptığı değerlendirmelere bakarak ülkemizde öğrencilerin okuma alışkanlığının düşük olduğu görülmektedir. Öğrencilerde okuma alışkanlığının düşük olması, ileriki zamanlarda toplumdaki okuma alışkanlığını da etkileyecektir. OKUYAY Platformu’nun 2019 yılında yaptığı anket çalışmasına göre Türkiye’de okumayanların oranının %30

olarak tespit edilmesi buna örnek gösterilebilir (Okuma Kültürünü Yaygınlaştırma Platformu [OKUYAY], 2019: 15). Merkezi sınavlardan ve anket çalışmalarından yola çıkarak ülkemizde okuduğunu anlamada ve okuma alışkanlığının kazanılmasında, bir sorun olduğu görülmektedir. Bu sorunun çözümünde çocuklar için okullar önemli bir rolü üstlenir iken hem çocuklar hem de yetişkinler için kütüphaneler önemli bir rol üstlenebilir. Okuma becerisinin etkilediği bir başka konu ise dinleme becerisidir. Çünkü okunan sembollerin dinlenmesi yoluyla zihinden geçmesi ve algılanması dinleme becerisini ortaya çıkarmaktadır

Aile ile başlayan daha sonra okul yoluyla geliştirilmeye çalışılan (Kurudayıoğlu ve Kana, 2013) dinleme becerisi, çocukların anadili öğrenmede gerekli bilgileri öğrenilmesini sağlayan (Batur vd., 2017) anlamaya yönelik bir dil becerisidir. Bundan dolayı dinleme becerisi dil öğretiminin temelini oluşturur (Baş, 2002). Güneş (2014: 80)'e göre dinleme “*ses, müzik, gürültü, konuşma gibi sesli uyarıcıları işitmek, anlamak ve zihinde yapılandırmak için kulak ve beynimizde yürütülen karmaşık bir süreçtir.*” Dinleme ve işitme arasındaki farkı anlamak, dinleme becerisinin önemini ortaya çıkarır. “*Dinlemenin olabilmesi için seslerin psikolojik bir süreçten geçmesi gerekir. İşitme, kişinin iradesiyle olmayan, insanın kulağı aracılığıyla beynine giden her türlü ses unsurudur. Dinleme ise kişinin tercihine bağlı olarak, seçerek ve isteyerek algıladığı sesler bütünüdür*” (Akın ve Çeçen, 2015). Bundan dolayı “*dinleme, çaba gerektiren bilinçli bir süreç olmalı ve kulağa gelen sesler anlaşılmasına çalışılmalıdır.*” (Özbay, 2009b: 48). Dinleme ve işitme arasındaki temel fark, dinlemedeki zihinsel süreçlerdir; yani dinleme becerisi aktif ve bilinçli bir süreçtir (Sarıkaya, 2021). Dinleme hem akademik hayatta hem de sosyal ilişkilerde önemli bir yer tutmaktadır. Erken yaşta verilecek dinleme eğitiminin çocukların hem sosyal hayatlarında sağlıklı iletişim kurmalarını hem de akademik hayatlarında başarı sağlamalarına katkısı olacaktır. Çocuk kütüphanesinde verilebilecek hizmetlerden olan masal-hikâye dinleme saatinin, özellikle okuma ve yazma bilmeyen okul öncesi gruplarının dinleme becerisinin geliştirilmesi aşamasında çocuğa olumlu katkısı olacaktır. Dinleme becerisi gibi yazma becerisi de çocukluk dönemi ile edinilen ve hayatın geri kalanında kullanılan anlamaya yönelik dil becerisidir.

Yazma, “*Sözlü veya sözsüz konuşma seslerine karşılıklı olan görsel motor sembollere çevirme süreci, harfleri tanıma ve ayırma yeteneği, yazılı iletişim için kullanılan sembol sistemi ve beyinde yapılandırılmış bilgilerin yazıya/kâğıda dökülmesi işlemidir*” (Carter, 2007: 5). Güneş (2014)'e göre zihnimizdeki fikir, vaka ve hislerin simgeler aracılığı ile ifade edilmesine yazma denir. Çocuklar, yazma becerisini erken yaşlarda iletişim aracı olarak kullanabilirler. Bundan dolayı erken yaşlarda çocukların yazma becerisinin geliştirilmesi amacıyla kütüphanelerde yapılacak öykü, kompozisyon gibi yarışmalarla çocukların yazma becerilerinin geliştirilmesine katkıda bulunulabilir. Yazma becerisi gibi semboller aracılığı ile anlaşmaya varılan bir diğer dil becerisi de konuşma becerisidir.

Konuşma, üstünde anlaşmaya varılmış semboller ile karşıdakinin zihninde iletiye dönüşmesi amacıyla gerçekleştirilen sürece denir (Erdem, 2013). Güneş (2014: 3) konuşmayı “duygu ve düşüncelerin sözlere aktarılması, zihinsel yapı, süreç ve işlemlerin açığa kavuşturulması” olarak açıklamaktadır. Dinlemeden sonra sosyal hayatta en çok kullanılan dil becerisi, konuşmadır (Emiroğlu ve Pınar, 2013). Çocukların ileriki yaşlarında kendilerini iyi bir şekilde ifade etmeleri, konuşma becerilerini etkili bir şekilde kullanmaları ile gerçekleşebilir.

Yöntem

Çalışmada tarama deseni kullanılmıştır. “*Bir grubun belirli özelliklerini belirlemek için verilerin toplanmasını amaçlayan çalışmalara tarama deseni denir*” (Büyüköztürk vd., 2019: 15). Tarama, çalışmaya konu olan kişi veya nesnelerin kendi içerisinde bulunduğu gibi açıklanmaya çalışılmasıdır (Karasar, 2012: 79).

Araştırmanın amacı ve önemi:

Çocuk kütüphanelerinde dil becerilerinin geliştirilmesi amacı ile verilecek hizmetler, okuma becerilerinin yanı sıra, diğer dil becerilerinin geliştirilmesi sürecine de katkı sağlayacaktır. Temel dil becerilerinin okullar dışında çocuk kütüphaneleri aracılığı ile geliştirebileceği düşüncesi, bu çalışmanın ana fikrini oluşturmaktadır. Bu fikir ile çocuk kütüphanesinin kullanıcılarının gözünden, kütüphanenin durumu ortaya çıkarılarak dil becerileri için geliştirilecek hizmetler için fikir edinilmesi amaçlanmıştır. Kütüphaneler aracılığı ile dil becerilerinin geliştirilmesi sürecini, çocukların sosyal hayatlarına dâhil edilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Bu amaçla aşağıdaki problemler incelenmiştir:

Kütüphaneyi kullanmayan çocuklar için;

- Düzenli olarak kitap okur musunuz?
- Çocuk kütüphanesini daha önce duymuş muydunuz? Duyduysanız daha önce kütüphaneyi neden kullanmadınız?
- Çocuk kütüphanesinde kitap hizmetleri dışında satranç, yarışmalar ve tatil programları gibi etkinlikler düzenlense kütüphaneyi kullanmanızı etkiler mi?
- Çocuk kütüphanesinde ailenizle vakit geçirmenizi sağlayacak etkinlikler olsa kütüphaneyi kullanır mısınız?

Kütüphaneyi kullanan çocuklar için;

- Kütüphane personelinin sizinle ilgilenmesi ve size olan davranışlarını nasıl buluyorsunuz?
- Kütüphaneyi beğeniyor musunuz? Kütüphaneyi değiştirme görevi size verilseydi neleri değiştirirdiniz?
- Kütüphanede kitap hizmetleri dışında satranç, tatil programları gibi etkinlikler düzenlense kütüphaneyi daha çok kullanmanızı etkiler mi?
- Kütüphaneyi hangi amaçla daha çok kullanıyorsunuz? Sizce kütüphanede kitap hizmeti dışında ne tür etkinlikler düzenlenmeli?

Veliler için;

- İlinizdeki çocuk kütüphaneleri hakkında bir fikriniz var mı?
- Çocuk kütüphanesinde çocuğunuz ile beraber vakit geçireceğiniz hizmetlerin olması durumunda çocuğunuz ile kütüphanede vakit geçirir misiniz?
- Çocuğunuz, çocuk kütüphanesini kullanıyor mu? Kullanmıyorsa neden kullanmıyor olabilir?
- Sizce çocuk kütüphanelerinde ne tür hizmetlerin verilmesi gerekir?

Süreç

Çocuk kütüphanesi ile ilgili velilerin, çocuk kütüphanesini kullanan çocukların ve çocuk kütüphanesini kullanmayan çocukların görüşleri alınmak üzere üç farklı yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşleri alınmak üzere çocuk kütüphanesine gidilmiş, görüşme formu ve veli izin belgeleri çocuklara verilerek ertesi günü getirmeleri istenilmiştir. Çocuk kütüphanesini kullanmayan çocuklara ulaşmak amacı ile okullar ziyaret edilerek veli izin belgeleri ile birlikte çocuklara formlar verilmiştir. Veli görüşleri için ise üç bölge seçilerek rastgele seçilen kişilerden formu doldurulması istenilmiştir.

Çalışma grubu

Çocuk kütüphanesinin çalışmaya konu olan mevcut durumu hakkında Siirt ilinde görüşleri alınan çocuklar ve ebeveynler, çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır. Örneklem, “Özellikleri hakkında bilgi toplamak için çalışılan evrenden seçilen sınırlı bir parçadır” (Büyüköztürk vd., 2019). Örneklem seçiminde amaçlı örnekleme seçilmiştir. Amaçlı örnekleme araştırılan konu hakkında zengin veriye ulaşılacağı düşünülen olayların derinlemesine çalışılmasına imkân verir. Amaçlı örneklemden çalışmaya uygun olan maksimum çeşitli örnekleme türü seçilmiştir. Maksimum çeşitli örnekleme görece küçük bir grup oluşturarak probleme taraf olan bireylerin çeşitliliğini en üst

seviyede yansıtmaktadır (Büyüköztürk ve diğerleri, 2019: 92-93). Örnekleme; 48 veli, 45 kütüphaneyi kullanmayan çocuk ve kütüphaneyi kullanan 44 çocuk olmak üzere 137 kişi oluşturmaktadır.

Veri toplama araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formunu Baltacı (2019) “*Araştırılan konu hakkında bireyin yaşanmışlıkları, farklı deneyimleri, tutumları, düşünceleri, niyetleri, yorumları, zihinsel algıları ve tepkileri gibi gözlenemeyen bilgilere ulaşılmasına olanak sağlar*” olarak açıklamaktadır. Görüşmeler, yaygın olarak yapılandırılmış ve yarı yapılandırılmış olarak sınıflandırılmaktadır (Yıkılmış ve Sazak Pınar, 2005). Yarı yapılandırılmış görüşme formlarında daha önceden hazırlanmış sorular sorulur; ancak görüşülen kişinin, soruları istediği gibi cevaplamasına izin verilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Görüşme soruları için alanyazın taranmış ve soru havuzu hazırlanmıştır. Siirt Üniversitesinde görevli iki öğretim üyesinin görüşleri alınarak dört soruda karar kılınmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formları, kişilerin görüşlerini daha iyi aktaracağına imkân verdiği için bu çalışmada veri toplama aracı olarak kullanılmıştır.

Bulgular

1. Çocuk Kütüphanesi ile İlgili Veli Görüşleri

Yarı yapılandırılmış görüşme formları aracılığı ile çocuk kütüphanesine yönelik görüşleri alınan velilerin, görüşleri alt başlıklar halinde analiz edilmiş; çocuklarının yaş bilgileri aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 1. Görüş Bildiren Velilerin Çocuklarının Yaş Bilgileri

Yaş	F
2-5	8
6-10	9
11-16	31
Toplam	48

1.1. İlinizdeki Çocuk Kütüphanesi Hakkında Bir Fikriniz Var Mı?

Tablo 2. Velilerin Çocuk Kütüphanesi İle İlgili Bilgi Durumu

	F
Evet	6
Hayır	37
Sadece duydum	5
Toplam	48

Tekrar eden frekanslara bakıldığında çocuk kütüphanesi hakkında fikir sahibi olan 6, fikri olmayan 37 ve çocuk kütüphanesini sadece duydum diyen veli sayısı ise 5 olmuştur. Görüşmeye katılan velilerin büyük kısmının çocuk kütüphanesi hakkında fikrinin olmadığı görülmüştür.

Çocuk kütüphanelerinin hizmet verdiği illerdeki insanlara yeterince ulaşamaması, kütüphanelerden yararlanılması istenilen çocukların sayıca az olmasına sebebiyet vermektedir. Çocuk kütüphanelerinin yeterince tanıtılmaması kütüphanelerin bilinirliğini düşürmektedir. Çocuk kütüphanelerinin tanıtımının yapılması daha çok veli ve çocuğun kütüphanelerden yararlanmasını sağlayacaktır. Çocuk kütüphanelerinin kurumlar ile işbirliği yapması ve her platformda tanıtımının yapılması bu yollardan biridir. Çocuk kütüphanesi hakkında fikir sahibi olanlardan V36 “İlimizdeki çocuk kütüphanesi yetersiz kalıyor. Hem vakit geçirilecek kadar büyük değil hem de yeterince kitap ve çalışma alanı yok.” diye görüş bildirmiştir. Bu görüşten yola çıkarak çocuk kütüphanesinin yeteri hizmeti sağlayacak kapasitesinin olmadığı söylenebilir. Çocuk kütüphanelerinin illerdeki durumu göz önüne alınarak kurulması, vakit geçirilecek mekânlar haline getirilmesi veliler ve çocuklar tarafından kütüphaneyi kullanma sıklığını artıracaktır. Velilerden bazıları;

“Fikrim yok ama daha önce ismini duymuştum.” (V 2)

“Evet, Çocuklarımla kitap almaya gidiyoruz. (V3)

“İlimizde çocuk kütüphanesi yok.” (V 10)

“Hayır hiçbir fikrim yok.” (V 27)

“İlimizdeki çocuk kütüphanesi yetersiz kalıyor. Hem vakit geçirilecek kadar büyük değil hem de yeterince kitap ve çalışma alanı yok” (V 36) şeklinde görüş bildirmiştir.

1.2. Çocuk Kütüphanesinde Çocuğunuz ile Vakit Geçirebileceğiniz Hizmetlerin Olması Durumunda Çocuğunuz ile Kütüphanede Vakit Geçirir Misiniz?

Tablo 3. Velilerin Çocuk Kütüphanesinde Çocuklarıyla Vakit Geçirme İsteği

	F
Evet	37
Hayır	11
Toplam	48

Çocukları ile çocuk kütüphanesinde vakit geçiririm görüşünü dile getiren veli sayısı 37 iken vakit geçirmem diyen veli sayısı ise 11 olmuştur. Çocuk kütüphanesinde çocukları ile vakit geçirme isteğinde olan velilerin sayıca fazla olması olumlu bir durum olarak karşımıza çıkmakta iken vakit geçirmek istemeyen velilerin olması üstüne düşünülmesi gereken bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü çocukların en çok etkilendikleri kişiler olan aile bireylerinin tutum ve davranışları, çocuklarını da etkileyecektir. Aile bireylerinin çocukları ile kütüphaneleri ziyaret etmeleri, kütüphanelerde vakit geçirmeleri, çocuklarda kütüphaneye karşı olumlu tavır sergilemesini

sağlar. Nitekim V44'ün "Evet geçiririm. Çocuklarım için örnek olur, okumaya teşvik ederim." görüşü de bu durumu destekler niteliktedir. Bu durumdan ötürü çocuk kütüphaneleri konusunda velilerin de bilgilendirilmesi önemli bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çocuk kütüphaneleri konusunda velilerin bilgilendirilmesi, çocukların kütüphaneye karşı daha olumlu tavır sergilemesini sağlayacağı gibi velilerin de kütüphanede vakit geçirdikleri zamanda kitap okuması sağlanabilir. Daha önceki dil becerileri başlığı altında verilen OKUYAY Platformunun araştırmaları sonucunda ortaya çıkan toplumdaki okuma oranının düşüklüğü bu yol ile biraz da olsa düzeltilebilir. Çocuk kütüphanelerini velilerin ve çocukların aynı anda kullanılacak mekânlar olarak düzenlenmesi ve ikisine birden verilecek hizmetlerin bulunması, toplumdaki okuma kültürüne katkı sağlayacaktır. Velilerden bazıları;

"Hayır, çünkü çocuğun kütüphaneyi kullanmak istemiyor" (V 19)

"Hayır, vakit geçirmek istemem." (V 23)

"Evet, böyle bir imkânın sağlanmasını isterim." (V 25)

"Geçirmek isterdim ama çalıştığım için zamanım yetmez." (V 28)

"Evet, geçiririm. Daha büyük olsa ve daha çok kütüphane olsa geçiririm." (V 36)

"Evet, geçiririm, çocuklarım için örnek olur." (V 44) şeklinde görüş bildirmiştir.

1.3. Çocuğunuz Çocuk Kütüphanesini Kullanıyor Mu? Kullanmıyorsa Neden Kullanmıyor Olabilir?

Tablo 4. Çocukların Kütüphaneyi Kullanma Durumu

	F
Evet	6
Hayır	42
Toplam	48

Tekrar eden frekanslara bakıldığında evet diyen 6, hayır diyen 42 veli olmuştur. Görüşlere bakıldığında çocuğu kütüphaneyi kullanmayan veli sayısının yüksek olduğu görülmektedir. Çocuklarının kütüphaneyi neden kullanmadıkları ile ilgili görüş bildiren velilerin ifadeleri, aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 5. Kütüphanenin Kullanılmama Nedeni

Kütüphanenin Kullanılmama Nedeni	F
Çocuk Kütüphanesi Yok	11
Yaşı Uygun Değil	10
Çocuk Kütüphanesi Uzak	8
Yerini Bilmiyoruz	2
Gerek Duymuyoruz	2
Toplam	44

Tekrar eden frekanslara bakıldığında en çok “çocuk kütüphanesi yok” görüşü dile getirilmiştir. Bu görüşten sonra “yaşı uygun değil görüşü ikinci sırada yer almaktadır. Çocuk kütüphanelerinin 2 yaş aralığından sonraki çocuklara hizmet verdiği düşünülürse bu görüş dikkat çekmektedir. Bu görüşü dile getiren bazı velilerin görüşleri: V1 “Kullanmıyor, 4 yaş için kütüphane yok.”, V15 “Çocuğumun yaşı küçük olduğundan kütüphaneyi kullanamaz.”, V16 “Çocuğumun yaşı küçük.” şeklindedir. Çocuklarının yaş aralığının kütüphaneyi kullanmasına engel olduğunu dile getiren velilerin, çocuklarının yaşının iki yaştan büyük olduğu görülmüştür. Görüşme örneklemin Siirt ilini kapsamından dolayı Siirt 23 Nisan Çocuk Kütüphanesinin iki yaştan sonraki yaşları kapsamı velilerin bu konuda bilgi sahibi olmadığını göstermektedir. Çocuk kütüphanesinin uzak olduğunu dile getiren velilerin olması, kütüphanelerinin kurulacağı yerlerin ulaşılabilir olmasına dikkat çekmektedir. Çocuk kütüphanelerinin sayıca artırılması ve ulaşılabilir alanlarda kurulması çocukların kütüphaneden faydalanmalarını sağlayacaktır. Çocuk kütüphanelerine gerek duymayan velilerden V8 “Gerek duymuyoruz çünkü çocuğumun kitap ihtiyacını karşılıyorum.” diye görüş bildirmiştir. Çocuk kütüphanelerinin asli görevi ödünç kitap verme olsa da dil becerilerinin geliştirilmesi amacı ile verilecek hizmetler ile bu görüşü dile getiren çocukların kütüphaneyi kullanmasını sağlayabilir. Velilerin görüşleri analiz edildiğinde çocuk kütüphanelerinin kullanıcı sayısının ve ziyaret sıklığının artırılması amacıyla çocuk kütüphanelerinin tanıtımının yapılması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Nitekim V25’in “Kullanmıyor. Çocuğum kütüphanelere gerek biz gerek öğretmenler tarafından yönlendirilmiyor.” ifadesi bu görüşü desteklemektedir. Bazı katılımcıların görüşleri aşağıda verilmiştir. Velilerden bazıları;

“ Çocuğum iki yaşında olduğundan dolayı kütüphaneyi kullanmıyor.” (V 16)

“İlimizde çocuk kütüphanesi mevcut değildir.” (V 7)

“Hayır gitmiyor çünkü çok uzak” (V 23)

“Kullanmıyor, evde imkân sağlıyoruz.” (V 26)

“Çocuk kütüphanesinden haberimiz olmadığından dolayı çocuğum çocuk kütüphanesini kullanmıyor.” (V 30)

“Hayır kullanmıyor. Çünkü kütüphane uzak.” (V 37)

“Kullanmıyor, nerede olduğunu bilmiyoruz.” (V 44) şeklinde görüş bildirmiştir.

1.4. Sizce Çocuk Kütüphanelerinde Ne Tür Hizmetlerin Verilmesi Gerekir?

Tablo 6. Veli Önerileri

	F
Öğretmen ve fazlaca personel	10
Sosyal etkinlikler	8
Çocuklar için eğitici hizmetler	8
Oyun alanları ve oyuncak hizmeti	7
Ebeveyn alanları ve kafe hizmetleri	7
Toplam:	48

NOT: Birden fazla görüş bildiren katılımcı olmuştur.

Görüşmede, öneride bulunan velilerin toplamı 40 kişidir. Velilerin farklı önerilerde bulunmasının yanı sıra kafe hizmeti istemeleri dikkat çeken öneri olarak karşımıza çıkmaktadır. Yine velilerin öğretmen istemeleri, personelin pedagojik formasyona sahip olması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Öneride bulunan V13 “Kütüphane çok amaçlı olmalı. Kafe olmalı. Çocuk oraya gittiği zaman velisiyle iyi zaman geçirmeli” görüşünü dile getirmiştir. V18 “Ek personelin orada olmasını isteriz.” diyerek kütüphanede çalışan personel sayısının azlığını dile getirmiştir. V25 “Bilim ile ilgili malzemelerle çocuklar eğitilmeli, orada rehber olacak öğretmen önderliğinde çocuğun ilgi duyduğu alanda yön göstermesi ve satranç, müzik vb. etkinliklerin olması gerekir.” ifadesi araştırmada görüşleri alınan velilerin önerilerinin özeti olarak görülebilir.

Temel dil becerilerinin geliştirilmesi sürecini çocuğun sosyal hayatı ile beraber sürdürmek eğitimin kalıcılaştırılmasına katkı sağlayabilir. Bundan dolayı sürece ailelerin de katılması dil becerileri eğitimine olumlu etki edecektir. Çocuk kütüphanelerini veliler için de kullanılabilir alanlar haline getirmek, çocukların kütüphaneyi kullanmalarını sağlayarak dil becerileri eğitimini devamlı hale getirecektir. Görüşlerden ortaya çıkan sonuçlardan biri olan çocuk kütüphanelerinin hizmet verdiği yaş aralığının bilinmemesi ve çocuk kütüphanelerinin varlığının bilinmemesi, kütüphanelerin kullanıcı sayısının düşük olmasının bir nedeni olarak görülebilir. Velilerden bazıları;

“Resim, boyama ve oyun alanlarının olması gerekir.” (V 2)

“Okul öncesi alanlarının olması gerekir. Çocuklara bakacak personelin okul öncesi eğitimini alması gerekir. (V 8)

“Farklı oyun hizmetinin olmasını isterim. (V 10)

“Resimli kitaplar ve oyuncakların olması gerek.” (V 12)

“Anne ve babaların okuyabileceği kitaplar olmalı ve çocukların oyun alanlarının olması gerekiyor. Ayrıca kreş eğitimi almış personelin olması gerekiyor.” V 16)

“Yetişkinler ve büyükler için kafe olmalıdır.” (V 34)

“Kantin hizmeti.” (V 37)

“Onlarla ilgilenecek öğretmenler olmalı, her türlü kitap olmalıdır.” (V 46)

“Eğitici ve öğretici oyunların olması lazım.” (V 47) şeklinde görüş bildirmiştir.

2. Çocukların Kütüphane ile İlgili Görüşleri

Bu kısımda çocukların görüşleri analiz edilmiştir. Söz konusu görüşler, çocuk kütüphanesini kullanmayan çocukların görüşleri ve çocuk kütüphanesine üye olan çocukların görüşleri olarak iki ayrı kısım olarak yorumlanmıştır.

2.1. Çocuk Kütüphanesini Kullanmayan Çocukların Görüşleri

Yarı yapılandırılmış görüşme formları aracılığı ile çocuk kütüphanesi ile ilgili görüşleri alınan kütüphaneyi kullanmayan çocukların, görüşleri alt başlıklar halinde analiz edilmiştir. Görüş bildiren çocukların yaş bilgileri aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 7. Çocuk Kütüphanesini Kullanmayan Çocukların Yaş Bilgileri

Yaş	F
7-11	6
12-16	39
Toplam	45

2.1.1. Düzenli Kitap Okur Musunuz?

Tablo 8. Düzenli Kitap Okuma Durumu

	F
Evet	19
Hayır	26
Toplam	45

Soruya cevap veren çocukların frekans sayısına bakıldığında 19 çocuk evet cevabını verir iken 26 çocuk ise hayır cevabını vermiştir. Araştırmada hayır cevabının yüksek olması okuduğunu anlama konusunda çocukların ileride problemler yaşayabileceğini göstermektedir. Nitekim uluslararası ölçme sınavlarında ve Türkiye’de yapılan merkezi sınavlarda öğrencilerin okuduğunu anlama konusunda düşük başarı göstermeleri bunu destekler niteliktedir. Okuma becerilerinin düşük olması, çocukların akademik hayatlarını etkilediği gibi sosyal hayatını da olumsuz yönde etkileyecektir. Bunu literatürde yapılan çalışmalarda görmek mümkündür (Berkant ve Tüzer, 2017; Güngör, 2019). Teknoloji ile yazılı haberleşmenin telefonlar aracılığı ile kısa mesajlara dönüşmesi, gün boyu internetten bir şeyler okuma ihtiyacı gibi durumlar, çocukların okuma becerilerini daha fazla kullanma gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Bu nedenle çocukların erken yaşta okuma becerilerinin gelişmemesi; çocukların akademik hayatta başarısının düşük olmasına sebebiyet vermesinin yanı sıra,

sosyal hayatında da sağlıklı iletişim kuramamasına neden olacaktır. Bu durumunun çözüm yollarından biri çocuk kütüphanelerinin öğrencilere katacağı okuma alışkanlığı olabilir. Çocuk kütüphanesini kullanmamış olan çocukların kütüphane ile tanıştırılması, çocukların okumaya olan ilgisini artırabilir ve çocukların kitaba erişimini kolaylaştırabilir. Çocukların erken yaşta düzenli olarak kitap okuması, okuma becerilerini geliştirmesine ve okuma alışkanlığı kazanmasına katkısı olacaktır. Çocuklar bazıları;

“Hayır, okumuyorum.” (Ç 6)

“Arada kitap okurum.” (Ç 15)

“Evet, her gün iki saat okurum.” (Ç 23)

“Bazen kitap okuyorum.” (Ç 24)

“Evet okuyorum. Kimsenin olmadığı yere gidip düzenli kitap okuyorum.” (Ç 31)

“Pek sayılmaz.” (Ç 34)

“Evet düzenli kitap okurum.” (Ç 37) şeklinde görüş bildirmiştir.

2.1.2. Çocuk Kütüphanesini Daha Önce Duymuş Muydunuz? Duyduysanız Kütüphaneyi Neden Kullanmadınız?

Tablo 9. Çocuk Kütüphanesinin Tanınma Durumu

	F
Duydum	31
Duymadım	14
Toplam	45

Görüş bildiren çocuklardan 14’ü “Çocuk kütüphanesini duydum” cevabını verir iken 31’i “Çocuk kütüphanesini duymadım “ cevabını vermiştir. Görüş bildiren çocukların büyük kısmının çocuk kütüphanesini duymamış olması, kütüphanelerin tanıtımı hakkında eksikliklerin olabileceğine işaret etmektedir. Bu durum daha önceki başlık altında incelenen velilerin görüşlerinde ortaya çıkan sonuçla da örtüştüğü söylenebilir. Nitekim görüş bildiren Ç32 “Hayır, hiç duymadım. Duysaydım giderdim.” cevabı çocuk kütüphanelerinin tanıtımı hakkında eksiklerin olduğunu göstermektedir. Ç4’ün “Evet, duydum ama yaşım uymadığı için içeri almadılar.” diye görüş bildirmesi de çocuk kütüphanelerinin tanıtım eksiliğini destekler niteliktedir. Çünkü çocuk kütüphaneleri 16 yaş aralığına hizmet verdiği için dolaylı Ç4’ün aslında çocuk kütüphanesine değil de yetişkinler için hizmet veren kütüphaneleri ziyaret ettiği anlaşılmaktadır. Görüş bildiren çocuklardan çocuk kütüphanesini duymasına rağmen, kütüphaneyi kullanmayan çocukların da olduğu tabloda ortaya çıkmaktadır. Görüş bildiren Ç5 “Duydum ama evimden uzak olduğu için gidemedim.” diye görüş bildirmiştir. Bu durum çocuk kütüphanelerinin kurulacağı alanların çocuklar tarafından ulaşılabilir olması gerekliliğini göstermektedir. Çocuk kütüphanesini duyup da kütüphaneyi kullanmayan Ç8 ise “Duydum ama beğenmediğim için gitmiyorum.” diyerek kütüphaneyi neden kullanmadığını ifade

etmiştir. Ç8'in bu görüşü çocuk kütüphanelerinin görsel olarak dikkatle hazırlanması gerektiğini göstermektedir.

Çocuk kütüphanesinin tanıtımının daha iyi yapılması, kütüphanelerin çocuklar tarafından ilgi çekici mekânlar olarak tasarlanması, kütüphanelerin güvenli ve ulaşılabilir alanlarda kurulması çocuk kütüphanelerinin üye sayısını artırabilir. Çocuk kütüphanelerinin çocuklar tarafından daha çok ziyaret edilmesi okuma kültürüne katkı sağlayacaktır. Çocuklardan bazıları;

“Evet, duydum ama yaşım küçük olduğundan dolayı gidemedim.” (Ç 4)

“Duydum. Gitmedim çünkü evimden uzaktı.” (Ç 5)

“Duymuştum. Kütüphaneye gitmiyorum çünkü kitaplarımı evde okuyorum.” (Ç 14)

“Duydum ama gitmedim. Genelde kendi kütüphanemi ev içinde sessiz bir yerde kitap okuyarak ders çalışarak geçiriyorum. Bu yüzden herhangi bir kütüphaneyi kullanmıyorum.” (Ç 18)

“Çocuk kütüphanesini duymuştum ama hiç gitmedim. Yolunu bilmiyorduk.” (Ç 25)

“Duydum ama derede olduğunu bilmediğim için kullanmadım.” (Ç 29)

“Çocuk kütüphanesini duydum ama fırsatım olmadı gitmeye.” (Ç 35)

“Hayır, hiç duymadım. Yoksa giderdim.” (Ç 32) şeklinde görüş bildirmiştir.

2.1.3. Çocuk Kütüphanesinde Kitap Hizmetleri Dışında Satranç, Yarışmalar ve Tatil Programları Gibi Etkinlikler Düzenlense Kütüphaneyi Kullanmanızı Etkiler Mi?

Tablo 10. Farklı Hizmetlerin Kütüphaneyi Kullandırma Durumu

	F
Etkiler	30
Etkilemez	12
Olabilir	3
Toplam	45

Tekrar eden frekanslara bakıldığında “farklı hizmetler, çocuk kütüphanesini kullanmamı etkiler” görüşünü ifade eden 30, “etkilemez “ diyen 12 ve “olabilir” görüşünü ifade eden 3 çocuk olmuştur. Yukarıdaki tabloya bakıldığında çocuk kütüphanesinde verilecek farklı etkinliklerin çocukların kütüphaneyi kullanmasını etkileyeceği ortaya çıkmaktadır. Çocuk kütüphanesinde verilecek olan farklı etkinlikler çocuk kütüphanesinin daha çok ziyaret edilmesini ve üye sayısının artmasını sağlayacaktır. Çocuk kütüphanesinin daha sık kullanılması çocukların sosyal hayatlarında daha verimli zamanlar geçirmesini de sağlayacaktır. Çocukların kütüphaneler aracılığı ile farklı uğraşlar edinmesi kütüphanelerin sosyal hayatın bir parçası olmasını da sağlayabilir. Tatilde gerçekleştirilebilecek hizmetlerle öğrenme kayıplarını azaltmada, çocuk kütüphaneleri aktif rol oynayabilir. Çocuk kütüphanelerinde yapılabilecek olan şiir okuma ve yazma yarışmaları, hikâye

yazma ve okuma yarışmaları gibi etkinlikler çocukların hem okuma becerilerini geliştirmede hem de yazma becerilerini geliştirmede katkı sağlayabilir.

Çocuk kütüphanesinde verilecek olan farklı hizmetler çocukların kütüphaneyi daha sık kullanmasını ve tatilde öğrenme kaybını en aza indirmesini sağlayacaktır. Bu bağlamda çocuk kütüphanesinde uygulanabilecek etkinliklerin düzenlenmesi, dil becerileri eğitimini çocukların sosyal hayatıyla bütünleştirebilir. Çocuklardan bazıları;

“Etkiler hem de değişiklik olur benim için.” (Ç 14)

“Hayır etkilemezdi ama kütüphanenin yerini bilseydim kütüphaneyi kullanırdım.”(Ç 17)

“Evet giderdim.” (Ç 19)

“Hayır, etkilemez ama yerini bilseydim kütüphaneye giderdim.” (Ç 23)

“Evet etkiler. İnsan daha becerikli oluyor.” (Ç 31)

“Evet, etkiler çünkü ben aktiviteleri çok severim.” (Ç 32)

“Evet hem de çok etkilerdi.” (Ç 33)

“Evet gayet iyi etkiler.” (Ç35) şeklinde görüş bildirmiştir.

2.1.4. Çocuk Kütüphanesinde Ailenizle Vakit Geçirmenizi Sağlayacak Olan Etkinlikler Olsa Kütüphaneyi Kullanmanızı Etkiler Mi?

Tablo 11. Aile ile birlikte vakit geçirecek hizmetlerin kütüphaneyi kullandırma durumu

	F
Etkiler	33
Etkilemez	7
Ailem gelmez	4
Olabilir	1
Toplam	45

Kütüphaneyi kullanmalarını etkileyeceğini ifade eden çocuk sayısı 33, etkilemez diyen 7, ailem gelmez diyen 4 ve olabilir diyen 1 kişi olmuştur. Tekrar eden frekanslara bakıldığında görüş bildiren çocukların büyük kısmı aileleri ile vakit geçirecekleri etkinliklerin olması durumunda kütüphaneyi kullanmalarını etkileyeceğini ifade etmiştir. Görüş bildiren çocuklardan ailelerinin gelmeyeceğini ifade eden çocukların olması göze çarpan husus olmuştur. Bir başka göze çarpan veri ise daha önce çocuk kütüphanesini kullanmak istemeyen Ç25, ailesinin de olması durumunda kütüphaneyi kullanacağını ifade etmesi olmuştur. Çocukların kütüphaneyi kullanmalarını sağlayacak olan ailelere uygun unsurların çocuk kütüphanesinde bulundurulması gerekliliği söylenebilir. Çocukların gündelik hayatlarının bir parçası olarak çocuk kütüphanesinde aileleri ile vakit geçirmelerini sağlayacak etkinliklerin ve unsurların olması, kütüphaneyi sosyal hayatın bir parçası olmasını sağlayacaktır. Ailem gelmez diyen çocukların görüşlerinden yola çıkarak ailelerin de çocuk kütüphaneleri kullanma konusunda bilinçlendirilmesi gerektiği söylenebilir. Çocuklardan bazıları;

“Ailemle vakit geçirmek beni mutlu eder.” (Ç14)

“Etiklerdi, ailemle oturabileceğimiz yer olsaydı.” (Ç 23)

“Ailemle vakit geçirsek kullanırdım” (Ç 25)

“Hayır, geçirmek istemezdim.” (Ç 28)

“Ailem Kütüphaneye gelmezdi.” (Ç12)

“Evet, kullanırdım. Çünkü ailemle etkinlik olarak kütüphaneye gidip kitap okumak isterdim.” Ç 31) şeklinde olmuştur.

2.2. Çocuk Kütüphanesine Üye Çocukların Görüşleri

Yarı yapılandırılmış görüşme formları aracılığı ile çocuk kütüphanesi ile ilgili fikirleri alınan kütüphaneyi kullanan çocukların görüşleri, alt başlıklar halinde analiz edilmiştir. Görüş bildiren çocukların yaş bilgileri aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 12. Çocuk Kütüphanesini Kullanan Çocukların Yaş Bilgileri

Yaş	F
8-10	10
11-14	34
Toplam	44

2.2.1.Kütüphane Personelinin Sizinle İlgilenmesi ve Size Olan Davranışları Hakkında Ne Düşünüyorsunuz?

Tablo 13. Çocukların Personel İle İlgili Görüşleri

	F
Olumlu buluyorum	41
Olumlu bulmuyorum	3
Toplam	44

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi görüş bildiren çocukların büyük bir kısmı, personelin davranışlarını olumlu bulmaktadır. Her ne kadar olumsuz görüş bildiren çocuklar bulunmuşsa da çocuk kütüphanesini kullananların büyük kısmının personelden memnun olması, olumlu bir göstergedir. Kütüphanede çalışan personelin davranışları kadar kütüphaneye olan hâkimiyeti ve hâkimiyetin devamlılığı da önemlidir. Nitekim görüşmecilerden K6 personel ile ilgili olumlu görüş bildirmesine rağmen “İyi ama biraz dikkatli ve etrafa göz atsa iyi olur. Sık sık çocukların ne yaptığını baksa daha iyi olur.” İfadesi ve buna karşılık K42’nin “Olumlu buluyorum. Bir sorun olduğunda söylüyorum ve yerine getirmeye çalışıyorlar. Örnek, çocuklar kütüphaneye geldiklerinde ses çıkarıyorlardı ve başka şeyler ile ilgileniyorlardı, personeller çocuğu uyardı.” ifadesi ise bunu

destekler niteliktedir. Kütüphane personelinin kütüphanedeki hâkimiyetinin devamlılığı, çocuklar üzerinde olumlu bir etki yaratacaktır. Personelin çocuk kütüphanesinde kuracağı hâkimiyet sert davranışlar ile değil sevecen davranışlarla olmalıdır. Bunu K1'in "İyi olmalarını bize hiç kızmamalarını istiyoruz." ifadesinde görmek mümkündür. Görüşmecilerden K8 personel ile ilgili "Personeli olumsuz buluyorum. Bizimle hiç ilgilenmiyorlar. Bu arada kütüphanede yemek yemeleri hiç hoşuma gitmiyor." görüşünü dile getirmiştir. K8'in görüşüne bakıldığında personelin kütüphanenin çalışma saatleri içerisinde yemek yemeleri olumsuz bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Personelin çalışma saatleri içerisinde çocukların bulunduğu ortamda yemek yemeleri, çocukların dikkatinin bozulmasına neden olacaktır. Genel olarak katılımcıların görüşlerinden çocuk kütüphanesinde çalışan personelin, çocuklara karşı davranışları ve ilgileri olumlu yönde olduğu tespit edilmiştir. Çocuklardan bazıları;

"Davranışları olumlu, bize iyi davranıyorlar." (K 7)

"Personel iyi birine benziyor. Davranışları gayet iyi." (K 10)

"İyi ve nazik buluyorum" (K 13)

"Personelden personele değişiyor ama genelde iyiler." (K 21)

"Çok iyi buluyorum" (K 23)

"Olumlu buluyorum bize çok yardımcı oluyorlar." (K 26)

"iyi buluyorum" (K 30)

"Çok nazikler, gerektiğinde bize yardım ediyorlar ve güler yüzlüler." (K 40)

"Olumsuz buluyorum" (K 44) şeklinde görüş bildirmiştir.

2.2.2. Kütüphaneyi Beğeniyor Musunuz? Kütüphaneyi Değiştirme Görevi Size Verilseydi Neleri Değiştirirdiniz?

Tablo 14. Çocukların Kütüphaneyi Beğenme Durumu

	F
Beğeniyorum	33
Beğenmiyorum	11
Toplam	44

Çocuk kütüphanelerinin, çocukların ilgisini çekecek nitelikte olması, kütüphanelerin kullanıcı sayısına ve ziyaret edilme sıklığına olumlu etkisi olacaktır. Yukarıdaki grafikte görüldüğü gibi kütüphaneyi kullanan çocukların 33'ü kütüphaneyi beğendiğini dile getirir iken 11'i kütüphaneyi beğenmediğini ifade etmiştir. Buna karşılık olumlu görüş bildiren 33 çocuktan 24'ü kütüphaneyi değiştirme görevi kendilerine verilmiş olsaydı, değişiklikler yapmayı istediklerini bildirmişlerdir. Olumlu görüş bildirmesine rağmen kütüphanede değişiklik yapmak isteyen öğrencilerden bazıları, birden fazla değişikliği yapmak istediklerini ifade etmişlerdir. Olumlu görüş bildiren çocukların, değiştirmek istedikleri konular aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 15. Olumlu Görüş Bildiren Çocukların Yapmak İsteddiği Değişiklikler

Yapılmak İstenilen Değişiklikler	F
Masa ve sandalyeleri değiştirdim	5
Kitapları değiştirdim	7
Kütüphaneyi büyütürdüm	2
Bilgisayar alanını değiştirdim	10
Ses yalıtımı yapardım	2
Duvar resimleri yapardım	5
Kütüphanenin çalışma saatini artırırdım	1
Rafları değiştir,sayısını artırırdım	1
Hijyen malzemeleri getirirdim	1
Işıklandırmayı çeşitlendirirdim	1
Toplam	35

Tabloda görüldüğü gibi çocuklar her ne kadar kütüphaneyi beğeniyor olsalar da kütüphanede değişiklikler yapmak istemişlerdir. Tabloda göze çarpan önemli bir değişikliğin kitaplar olduğu söylenebilir. Çocuklardan yedisinin kitapları değiştirdim, ifadesi kitapların ya az sayıda olduğunu ya da kütüphanede bulunan kitapların tamamının raflarda olmadığını gösterir. Nitekim kütüphanenin ziyaret edilmesi sırasında, raftaki kitap sayısının azlığı gözlemlenmişti. Aynı zamanda rafların değiştirilmesini isteyen bir çocuğun olduğu da tablodan görülebilir. Çocuk kütüphanesinin belki de en önemli görevi kitap sağlamaktır. Kütüphanenin çocuklar için çeşitli kitaplar sunması, okuma becerilerinin geliştirilmesine katkısı olacaktır.

Çocuk kütüphanesinin beğenilmesi hakkında olumsuz görüş bildiren 11 çocuktan 4'ü kütüphanede yapmak istedikleri değişiklikleri belirtmişlerdir. Çocuklardan bazıları birden fazla değişiklik yapmak istediklerini bildirmişlerdir. Çocukların kütüphanede yapmak istedikleri değişiklikler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 16. Olumsuz Bildiren Çocukların Kütüphanede Yapmak İstedikleri Değişiklikler

Yapılmak İstenilen Değişiklikler	F
Bilgisayar alanını değiştirdim	3
Lavabo ve tuvaletlerin temiz olmasını sağladım	1
Hijyen malzemelerini getirirdim	2
Alanı büyütürdüm	1
Toplam	7

Her iki tablo karşılaştırıldığında olumsuz görüş bildiren çocukların kütüphanede değiştirmek istedikleri ile olumlu görüş bildiren çocukların değiştirmek istedikleri değişiklikler ortaktır. Çocukların tuvaletin ve lavabonun temizliği konusunda olumsuz görüş bildirmesi bu tabloda en çok göze çarpan değişiklik isteği olmuştur. Söz konusu kütüphanelerinin kullanıcıları çocuklar

olduğundan, temizlik konusu daha fazla önem kazanmaktadır. Çocuk kütüphanelerinde çalışan personellerden birisinin temizlik görevlisi olarak görevlendirilmesi ve tuvalet-lavaboların sürekli temizlenmesi bu sorunun ortaya çıkmasını engelleyebilir. Nitekim söz konusu kütüphanenin ziyareti esnasında güvenlik görevlisinin aynı zamanda temizlik işleriyle de sorumlu olduğu gözlemlenmişti. Her ne kadar tuvalet ve lavaboların temizliği konusunda olumsuz bir görüş olsa da kütüphanenin temizliği hakkında olumlu görüş ifade eden bir çocuk da olmuştur. Kütüphanenin temizliği konusunda olumlu görüşünü K26 “Kütüphaneyi beğeniyorum ama kitaplıkları değiştirdim ve ayrıca şu konuyu beğeniyorum her gün temizlik yapıyorlar, çok sevecenler.” diye ifade etmiştir. İki tabloda en çok dile getirilen değişiklik ise toplam 13 frekans ile bilgisayar alanlarının değiştirilmesi olmuştur. K1’in “Kütüphaneyi pek beğenmiyorum. Kütüphaneyi değiştirme görevi bana verilseydi bilgisayarda çocukların derslerini yapmaya izin verirdim. Bazı insanların maddi durumu fazla olmadığı için evde bilgisayarı olmayanlar var, ondan bilgisayarın açılmasını istiyorum.” ifadesi gelir durumu düşük ailelerin çocuklarının bu ürünlere ulaşması adına çocuk kütüphanelerine görev düştüğünü destekler niteliktedir. Araştırmanın bu başlığı altında her ne kadar çocukların görüşlerinden kütüphanenin beğenildiği sonucu ortaya çıksa da kütüphanede birtakım değişikliklerin yapılması gerektiği sonucu da ortaya çıkmıştır. Çocuklardan bazıları;

“Beğendiğim pek söylenemez. Çünkü lavabolar fazla temiz değil ve bilgisayar hala kullanılır halde değil (Konu anlatımlarını izleyemiyorum) ama kitap okumak için uygun bir yer” (K 42)

“Kütüphaneyi daha geniş yapardım.” (K 29)

“Lavabolara peçete ve güzel kitaplar getirirdim” (K 39)

“İnternet bölümünü kaldırtırdım veya etkinleştirirdim.” (K 20)

“Kütüphaneyi beğeniyorum ama oturma yerleri biraz daha fazla olsa daha güzel olurdu.” (K 36)

“Kütüphaneyi beğeniyorum. Kütüphanedeki rafları artırır ve daha geniş ve daha açık hale getirirdim.” (K 12)

“Evet beğeniyorum. Daha fazla yapraklı kitaplar koyardım. Daha fazla kitaplar koyardım. Kütüphane daha süslü olsun isterdim. Kütüphanenin saat 19.00’a kadar açık olsaydı.” (K 3)

“Beğendim. Biraz süslü yapardım. Duvarda biraz daha karakter resmi yapardım bide LED ışık takardım.” (K 4)

“Kütüphaneyi beğeniyorum ve hiçbir şeyi değiştirmedim.” (K 31) şeklinde görüş bildirmiştir.

2.2.3. Kütüphanede Kitap Hizmetleri Dışında Satranç, Tatil Programları Gibi Etkinlikler Düzenlense Kütüphaneyi Daha Çok Kullanmanızı Etkiler Mi?

Tablo 17. Farklı Hizmetlerin Kütüphaneyi Kullandırmaya Etkisi

F	
Etkiler	39
Etkilemez	5
Toplam	44

Tekrar eden frekanslara bakıldığında çocuk kütüphanelerinde kitap ödünç verme hizmeti dışında verilecek hizmetlerin olması durumunda çocukların büyük kısmı, kütüphaneyi kullanmamı etkiler cevabını vermiştir. Tabloda görüldüğü gibi farklı hizmetler, üyelerin kütüphaneyi ziyaret sıklığını artırabilir. Çocuk kütüphanelerinde verilecek farklı hizmetler, aynı zamanda kullanıcı çeşitliliğini de artırabilir; buna kütüphanelerde masal-hikaye saati düzenleyerek küçük yaşlardaki çocukların ve ona refakat edecek olan velilerin de kütüphaneyi kullanmalarının sağlanması örnek olarak verilebilir. Yaz aylarında hem öğrenme kayıplarını en az seviyeye getirmek hem de farklı etkinlikler düzenleyerek dil becerilerinin geliştirilmesi sürecinin devamını sağlamak, çocukların verimli bir yaz tatili geçirmelerini sağlayacaktır. Kütüphanede düzenlenecek olan farklı hizmetlerin çocukların yaz tatillerini verimli geçirmelerine katkısı olacağı gibi farklı kişiler ile arkadaşlık ederek sosyalleşmelerine de katkısı olacaktır. Çocuk kütüphanelerinde bu tarz etkinliklerin düzenlenmesi, kütüphaneye ait alanların büyük olması ile mümkündür. Bundan dolayı çocuk kütüphaneleri için oluşturulacak planların bu etkinliklerin de hesaba katılarak hazırlanması, buna göre ses yalıtımının yapılması ve gerekli materyalin sağlanması gerekmektedir. Çocuk kütüphanelerinde verilecek farklı türden etkinlikler, kütüphanelerin gelecek nesillere aktırılmasına katkıda bulunabilir. Çocuklardan bazıları;

“Evet hem de çok isteriz. Çok severiz.” (K 1)

“Evet kesinlikle öyle olsaydı daha sık daha fazla gelirdim.” (K 3)

“Evet, kesinlikle hep gelirim.” (K 4)

“Hayır, fazla etkilemez. Zaten gelmek isteyen geliyor. Satranç olsa belki gelirdim ama tatil programı olsa normal olurdu, çünkü gelmezdim. Derslerime çalışırdım.” (K 6)

“Evet, etkiler. Eğlenmek güzel şey.” (K 7)

“Hayır ama olsaydı iyi olurdu.” (K 12)

“Evet, etkiler. Güzel olurdu. Satranç olsa daha iyi olurdu.” (K 25)

“Zaten kullanıyorum, benim için etki etmez.” (K 26)

“Evet, güzel ve eğlenceli etkinlikler varsa kütüphaneyi daha sık kullanırım.” (K 37)

“Evet, kütüphaneyi daha çok kullanırdım.” (K 38)

“Hayır, etkilemez. Aslında olumsuz etkiler, çünkü bu tarz etkinlikler yapılırsa ses çıkar ve biz çalışamayız ve ben kütüphaneyi bildim bileli ders çalışmak ve kitap okumak için kullanırım, etkinlikler yapılmaz.” (K 42) şeklinde görüş bildirmiştir.

2.2.4. Kütüphaneyi Hangi Amaçla Daha Çok Kullanıyorsunuz? Sizce Kütüphanede Kitap Hizmeti Dışında Ne Tür Etkinlikler Düzenlenmeli?

Tablo 18. Çocukların Kütüphaneyi Kullanma Amacı

	F
Ders çalışmak için	25
Kitap okumak için	20
Kitap okumak ve ders çalışmak için	9
Toplam	44

Yukarıdaki tabloya bakıldığında kütüphaneyi ders çalışmak için kullanan çocuk sayısı 25 iken, kitap hizmetinden faydalanan çocuk sayısının ise 10 olduğu görülmüştür. Görüşmede hem ders çalışmak hem de kitap okumak için kütüphaneyi kullandığını diyen çocuk sayısının ise dokuz 9 olduğu görülmüştür. Kütüphanelerin kitap hizmetinden faydalanan çocuk sayısının az olması, bu tabloda dikkat çeken en önemli durumdur. Kitap hizmetinden faydalananlarının düşük olması okuma alışkanlığının önemli bir göstergesi olarak görülebilir. Kütüphaneyi kullanan çocukların kitap hizmetinden daha çok faydalanmasının sağlanması, okuma alışkanlığının kazanılmasına ve okuma becerilerinin gelişmesine katkısı olacaktır.

Kütüphanede sizce kitap hizmeti dışında ne tür etkinlikler düzenlenmeli, sorusuna çocukların bazıları birden fazla görüş bildirmiş iken bazıları ise görüş bildirmemiştir. Çocukların görüşleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 19. Kitap Hizmeti Dışında İstenilen Hizmetler

İstenilen Hizmetler	F
Bilgisayar hizmeti	12
Zeka oyunları	11
Müzik atölyesi	6
Resim atölyesi	5
Farklı etkinlikler	5
Yiyecek- içecek ikramı	4
Yarışmalar	3
Toplam	56

Tabloda görüldüğü gibi çocukların yine büyük kısmı bilgisayar hizmeti istediklerini bildirmiştir. Bilgisayar hizmetinden sonra en çok dile getirilen etkinlik ise zekâ oyunları olmuştur. Bunun yanında görüşmede farklı etkinliklerin düzenlenmesini istemeyen 3 çocuk da olmuştur. Tabloda etkinliklerden farklı olarak içecek ve yiyecek ikramının istenilmesi dikkat çekmiştir. Bu görüşü dile getiren çocuklardan K40 “Arada yanımıza temiz su almayı unutuyoruz, onun için su ikramı verilmesini istiyorum.” diye dile getirmiştir. Kütüphanelerde ders çalışan veya kitap okuyan çocukların belli bir saatten sonra susmaları, dikkatlerinin dağılmasına sebep olacaktır. Su ihtiyacının kütüphane içerisinde karşılanması, çocukların kütüphanede daha fazla vakit geçirmelerini sağlayabilir. Bunun yanında gelir durumu düşük ailelerin çocuklarının ev dışında temiz suya ulaşımı daha zor olmaktadır. Bu türden çocukların da düşünülüp ihtiyaçlarının karşılanması gerekir. Tabloda dile getirilen

etkinliklerin yapılması çocukların hem gelişimlerine hem de kütüphaneyi daha fazla kullanmalarına katkı sağlayarak kütüphaneyi içselleştirmesine olumlu yansiyacaktır. Bu etkinlikler kütüphaneleri öğrenme merkezleri haline getirir iken çocukların eğlenerek öğrenmesini de sağlayacaktır. Katılımcılardan K3 “Kızlara ve erkeklere ayrı yüzme havuzu, resim kursu (ama ödev vermeler olmasın) ve bilgisayarlar açılsın.” ifadesindeki “ödev” korkusunu yaşatmayarak sürecin devam ettirilmesi sağlanmalıdır. Söz konusu etkinlerin uygulanması çocukların sosyalleşmesini de olumlu etkileyecektir. Çocuklardan bazıları

“Yazın soğuk içecekler ve yiyecek dağıtılsın, dama oyunu konulsun ve tiyatro oynatılsın.” (K 5)

“Kitap ve ders için kullanıyorum. Kütüphanenin çalışanları keşke yemek ikramı verseler.” (K 6)

“Ders çalışmak için, futbol olmasını daha çok isterim.” (K 7)

“Ders çalışmak için kullanıyorum. Bazı etkinlikler düzenlense iyi olur.” (K 17)

“Kitap almak için geliyorum. Resim ve müzik kursları olsun isterim.” (K 14)

“Ders çalışmak için kullanıyorum. İstemiyorum.” (K 25)

“Ders çalışmak ve kitap okumak için kullanıyorum. Kütüphane ders çalışmak ve kitap okumak içindir. Başka şeylere gerek duymuyorum.” (K 26)

“Ders çalışmak için kullanıyorum. Su ikramı yapılabilir.” (K 29)

“Ders çalışmak için kullanıyorum. Resim atölyesinin açılmasını istiyorum.” (K 31)

“Kitap okumak için kullanıyorum.” (K 32)

“Der çalışmak için kullanıyorum. Hayır, bence böyle daha iyi.” (K 42)

“Ders çalışmak için kullanıyorum. Bence ödüllü yarışmalar düzenlenmeli, satranç turnuvası ve okuma yarışması gibi.” (K 44) şeklinde görüş bildirmiştir.

Tartışma

Al ve Soydal (2015) tarafından yapılan “Kütüphane-e Türkiye Projesi Etki Değerlendirme Çalışmaları: Halk Kütüphanesi Kullanım Araştırması” adlı çalışmada örneklem grubuna yönelik anket çalışması düzenlenmiş; anket sonucunda çalışmaya katılan kullanıcıların büyük bir kısmının, kütüphaneyi düzenli olarak ziyaret etmediği ortaya çıkmıştır. Çalışmada tespit edilen bir başka durum ise kitap ve dergi okumak için kütüphaneye gelen kullanıcı sayısının düşük olmasıdır.

Altunbey ve Uslu Üstten (2020) tarafından yapılan “Okuma Kültürünün Bir Göstergesi Olarak Kitaplık ve Kütüphane Kullanımı Üzerine Bir Araştırma” adlı çalışmada kütüphanelerin öneminden hareketle ilköğretim öğrencilerinin kütüphane kullanımları, evlerinde kitaplık/kütüphane bulunma durumları ile okuma alışkanlıkları arasındaki ilişkinin ortaya konması amaçlanmıştır. Çalışmada uygulanan testte, çocukların kütüphaneyi kullanmama nedenlerini “kütüphane uzak/ yerini bilmiyorum/ kütüphane yok” olarak ifade ettikleri görülmüştür. Ayrıca çalışmada çocukların, ders çalışmak ve internet hizmetinden faydalanmak için kütüphaneye gittikleri tespit edilmiştir. Söz

konusu çalışmadaki çocukların kütüphaneyi kullanmama nedenlerini, kütüphane uzak/ yerini bilmiyorum/ kütüphane yok ifade etmeleri, bu çalışmadaki görüşmeciler gruplarından kütüphaneyi kullanmayan çocukların ifadeleri ile benzerlik göstermektedir. Yine söz konusu çalışmada kütüphaneyi ders çalışmak için kullanan çocuk sayısının, kitap okumak için kullananlardan fazla olması bu araştırmadaki kütüphane üyelerinin, kütüphaneyi kullanma amaçları ile örtüşmektedir. Bu araştırmanın bulgularından olan kütüphaneye üye olan çocukların en çok ifade ettiği görüş, bilgisayar hizmeti olmuştur. Araştırma bu yönü ile söz konusu Okuma Kültürünün Bir Göstergesi Olarak Kitaplık ve Kütüphane Kullanımı Üzerine Bir Araştırma (Altunbey ve Uslu Üstten, 2020) adlı çalışmanın bulguları arasında olan, kütüphanenin daha çok bilgisayar hizmeti için kullanılması ile benzerlik göstermektedir. Çocuk kütüphanelerinde bilgisayar hizmetinin verilmemesi, içinde bulunduğumuz dönemin teknolojiden bağımsız olarak düşünülemez olması ile farklılık göstermektedir. Kütüphaneyi kullanan çocuklarının görüşlerinde de en çok dile getirilen ifade bilgisayar hizmeti olmuştur. Bilgisayar hizmetinin verilmesi çocukların hem ilgisini çekecek hem de kütüphaneyi daha sık kullanmasını sağlayacaktır. Aynı zamanda çocuk kütüphanelerinde verilecek bilgisayar hizmeti, gelir durumu düşük ailelerin çocuklarını da bilgisayar ile buluşturacaktır.

Batur, Özcan ve Sağcan (2019) tarafından yapılan “Ortaokul Öğrencilerinin Okuma Eğilimlerinin İncelenmesi” adlı çalışmada öğrencilerin okuma eğiliminin tespiti amaçlanmıştır. Çalışmada öğrencilerin beş aylık zaman diliminde okudukları kitap sayısının tespiti yapılmıştır. Çocukların belirtilen süre zarfında okudukları kitap sayısından yola çıkarak; öğrencilerin okuma alışkanlığı edinmedikleri tespit edilmiştir. Çalışmadaki okuma alışkanlığı hakkındaki sonucu, bu araştırmada görüşleri alınan çocukların görüşleri ile örtüşmektedir. Görüşleri alınan kütüphaneyi kullanmayan çocuklardan düzenli kitap okuyan sayısının 25 olması, bu sonucu destekler niteliktedir. Can, Türkyılmaz ve Karadeniz (2010) tarafından yapılan çalışmada ortaokul öğrencilerinin okuma alışkanlığının düşük olması; Yıldız ve Akyol (2011) tarafından yapılan çalışmada çocukların, okuma alışkanlığının düşük olması ve Taşkesenlioğlu (2013) tarafından yapılan çalışmada çocukların okuma alışkanlığının düşük olması, bu çalışmanın sonucu ile örtüşmektedir.

Sonuç

Çalışmaya katılan 48 veliden sadece 6’sının ilindeki çocuk kütüphanesi hakkında fikir sahibi olduğu tespit edilmiştir. Yine velilere yöneltilen “Çocuğunuz çocuk kütüphanesini kullanıyor mu?”, sorusuna verilen cevaba ise sadece 6’sının evet, dediği görülmüştür. Çocuğu çocuk kütüphanesini kullanmayan velilere yöneltilen “Çocuğunuz çocuk kütüphanesini neden kullanmıyor?”, sorusuna “Yerini bilmiyoruz, çocuk kütüphanesi yok ve yaşı uygun değil” cevaplarının toplamının 23 olması, genel olarak çalışmaya katılan velilerin çocuk kütüphanesi hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığını göstermektedir. Velilere yöneltilen “Sizce çocuk kütüphanelerinde ne tür hizmetlerin verilmesi

gerekir?” sorusuna velilerin 38’inin sosyal etkinlik ve sosyal alanlar içerisine girebilecek etkinlikler istedikleri görülmüştür. Bu sonuç ile “Çocuk kütüphanesinde çocuğunuz ile beraber vakit geçireceğiniz hizmetlerin olması durumunda çocuğunuz ile kütüphanede vakit geçirir misiniz?” sorusuna verilen cevabının 37’nin evet demesi, iki sonucun örtüştüğünü göstermektedir.

Çalışmaya katılan çocuk kütüphanelerini kullanmayan çocuklardan 19’unun düzenli kitap okuduğu, 26’sının ise düzenli kitap okumadığı görülmüştür. Çocuk kütüphanesini kullanmayan çocuklardan 31’inin kütüphaneyi duymasına rağmen kütüphaneye gitmediği, 14’ünün ise çocuk kütüphanesini duymadığı görülmüştür. Çalışmaya katılan kütüphaneyi kullanmayan çocuklara yöneltilen “Çocuk kütüphanesinde kitap hizmetleri dışında satranç, yarışmalar ve tatil programları gibi etkinlikler düzenlense kütüphaneyi kullanmanızı etkiler mi?” sorusuna etkiler 30, etkilemez 12 ve olabilir cevabını 3 çocuk vermiştir. Bu sonuç ile “Çocuk kütüphanesinde ailenizle vakit geçirmenizi sağlayacak etkinlikler olsa kütüphaneyi kullanır mısınız?” sorusuna verilen cevabının 33’ünün evet demesi iki sonucun örtüştüğünü göstermektedir. Farklı hizmetlerin verilmesi durumunda çocuk kütüphanesinin kullanıcı sayısının artabileceğini söylemek mümkündür.

Çocuk kütüphanesini kullanan çocuklara yöneltilen “Kütüphane personelinin sizinle ilgilenmesi ve size olan davranışlarını nasıl buluyorsunuz?” sorusuna 41’i olumlu bulurken 3’ünün olumsuz bulduğu görülmüştür. Yine aynı çocuklara yöneltilen “Kütüphaneyi beğeniyor musunuz?” sorusuna 33’ünün kütüphaneyi beğendiği, 11’inin ise kütüphaneyi beğenmediği cevabı verilmiştir. Aynı soru içerisinde yer alan “Kütüphaneyi değiştirme görevi size verilseydi neleri değiştirirdiniz?” sorusuna ise 35 çocuğun yapmak istedikleri ile ilgili görüş bildirdiği görülmüştür. Yapılmak istenilen değişikliklerin içerisinde ise 13 frekans ile bilgisayar alanının değiştirilmek istenilmesi olmuştur. Çocuklara yöneltilen “Kütüphanede kitap hizmetleri dışında satranç, tatil programları gibi etkinlikler düzenlense kütüphaneyi daha çok kullanmanızı etkiler mi?” sorusuna verilen cevap ise 39 olmuştur. Bu sonuç daha önceki velilerden alınan görüş ile çocuk kütüphanesini kullanmayan çocukların görüşleri ile örtüşmektedir. Bu üç sonucun farklı hizmetlerin kütüphanelerin kullanıcı sayısını artıracaklarını ortaya koymaktadır. Çocuk kütüphanesinin belki de en önemli hizmeti çocuklara ücretsiz kitap teminin sağlanması ve bu yolla çocukların kitap okuma alışkanlığını kazanmasını sağlaması olduğu söylenebilir. Çocuk kütüphanesini kullananlara yöneltilen “Kütüphaneyi hangi amaçla daha çok kullanıyorsunuz?” sorusuna çocuklardan 25’inin ders çalışmak, 20’sinin kitap okumak ve 9’unun ise hem ders çalışmak hem de kitap okumak cevabını verdiği görülmüştür. Kütüphanelerin kitap hizmetinden faydalanan çocuk sayısının az olması, bu sonuçta dikkat çeken en önemli durumdur. Aynı soru içerisinde yer alan “Sizce kütüphanede kitap hizmeti dışında ne tür etkinlikler düzenlenmeli?” sorusuna yine 12 frekans ile bilgisayar hizmeti isteği olmuştur. Bilgisayar hizmeti dışında ise sosyal etkinlikler ve yarışmalar istenmiştir. Çocuk kütüphanesini kullanan üyelerin, daha

çok kitap hizmetinden faydalanmasının sağlanması ve kitap okumaya teşvik edilmesi sonucu ortaya çıkmıştır. Çocukların erken yaşta kitap okumasının sağlanması, okuma becerilerinin gelişmesine katkısı olacaktır.

Öneriler

- Çocuk kütüphanelerinin tanıtımı daha fazla yapılabilir.
- Çocuk kütüphanelerinde sosyal etkinlikler düzenlenebilir.
- Çocuk kütüphanesine gelen kullanıcıların kitap hizmetinden daha fazla yararlanmaları sağlanabilir.
- Temel dil becerilerinin çocuk kütüphanesi aracılığıyla geliştirilmesi amacı ile izlenecek yollar, kullanıcı görüşleri göz önünde bulundurularak araştırılabilir.

Kaynakça

- Akın, E. (2016). Ortaokul Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı ve Yazma Tutumları İle Türkçe Dersi Akademik Başarıları Arasındaki ilişkinin İncelenmesi. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, 54, 469-483. <https://tls.tc/yKvOp>
- Akın, E. ve Çeçen, M. A. (2015). Çoklu Ortam Uygulamalarına Dayalı Öğretimin 6. Sınıf Öğrencilerinin Anlama Becerilerine ve Türkçe Dersi Tutumlarına Etkisi Muş İli Örneği, *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5, 285-309. <https://tls.tc/d20dC>
- Aksoy, T. (2017). Okuma Alışkanlığının Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş (TEOG) Sınavına Etkisi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5(4), 571-588. <https://doi.org/10.16916/aded.320284>
- Akyol, H. (2006). Okuma. A. Kırkkılıç ve H. Akyol (Ed.), *İlköğretimde Türkçe öğretimi içinde* (15-48. ss.), Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Ambridge, B. & Lieven, E.V.M. (2011). *Child Language Acquisition: Contrasting Theoretical Approaches*. Cambridge University Press Anaokulları Kılavuzu. (1971). İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- Arıcı, A. F. ve Taşkın, F. (2019). Okuma Becerisinin Diğer Dil Becerileriyle İlişkisi. *Uluslararası Alan Eğitimi Dergisi*, 5(2), 185-194. <https://doi.org/10.32570/ijofe.650240>
- Balcı, A. (2013), *Okuma ve Anlama Eğitimi*, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Baltacı, A. (2019). Nitel Araştırma Süreci: Nitel Bir Araştırma Nasıl Yapılır?. Ahi
- Baş, B. (2002). Türkçe Temel Dil Becerilerinin Öğretiminde Atasözlerinin Kullanımı. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12, 60-68. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/pauefd/issue/11131/133131>

- Batur, Z., Erkek, G., Kaplan, K. ve Ercan, E. (2017). Türkçe Eğitimi ve Yabancı Dil Olarak İngilizce Öğretiminde Dört Temel Dil Becerisinin Edinimine İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Avrasya Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 42-75.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/adea/issue/31386/329549>
- Batur, Z., Özcan, M.Z. ve Sağcan, Y. C. (2019). Ortaokul Öğrencilerinin Okuma Eğilimlerinin İncelenmesi. *Avrasya Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*,3(1), 33-55.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/adea/issue/46350/556494>
- Bilimsel Araştırma Yöntemleri (6. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Bochner, S. & Jones, J. (2005). *Child Language Development: Learning To Talk*. London: Whurr Publishers Ltd.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E. Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2019).
- Carter, J. C. (2007). *The Home Environment and Latino Preschoolers' Emergent*
- Chomsky, N. (2009). *Bilgi Sorunları ve Dil Managua Dersleri*. (Çev. V. Kılıç). İstanbul: Bgst Yayınları. (Orijinal yayın tarihi 1988) *Literacy Skills*. Unpublished Master's Thesis, University of Southern California, USA
- Çifçi, M. (2010). Dil öğretimi. İ. Çetin. (Ed.), *Dil ve Edebiyat Öğretim Yöntemleri* içinde (107-158. ss.). Ankara: Nobel.
- Demirel, Ö. (2003), Türkçe öğretimi (5. Baskı), Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Emiroğlu, S. ve Pınar, F. N. (2013). Dinleme Becerisinin Diğer Beceri Alanları İle İlişkisi, *Turkish Studies*, 8(4), 769-782. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.4965>
- Engin, M. (1993). *Üniversiteler İçin Türk Dili*. İstanbul: Bayrak Basım.
- Erdem, İ. (2013). Konuşma Eğitimi Esnasında Karşılaşılan Konuşma Bozuklukları ve Bunları Düzeltme Yolları. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11, 415-452.
<https://doi.org/10.14520/adyusbd.453>
- Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 5(2), 368- 388.
<https://doi.org/10.31592/aeusbed.598299>
- Güneş, F. (2012). Okuma ve Zihni Yönetme. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(18), 1-15. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/mkusbed/issue/19552/208320>
- Güneş, F.(2014). Türkçe Öğretimi Yaklaşımlar ve Modeller. Ankara: Pegem Akademi.
<https://tinyurl.com/2p8r6wsf> Erişim tarihi: 15.04.2020
<https://tinyurl.com/2p9cfjme> Erişim tarihi: 20.04.2020
- İlhan, N. (2005). Çocukların Dil Edinimi, Gelişimi ve Dile katkıları. *Masan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(13),155-160.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/manassosyal/issue/49971/640597>
- Karasar, N. (2012). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Nobel yayınevi

- Karatay, H. (2014). Okuma Eğitimi Kuram ve Uygulama. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Kurudayıoğlu, M. ve Kana, F. (2013). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Dinleme Becerisi ve Dinleme Eğitimi Özyeterlik Algıları. *Mersin Üniversitesi*, 9(2),245-258.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/mersinefd/issue/17383/181611>
- Lightbown, P.M. & Spada, N. (2009). How Languages Are Learned. Oxford, England: Oxford University Press.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2019). PISA 2018 Türkiye Ön Raporu.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2020). 2020 Orta Öğretim Kurumlarına İlişkin Merkezi Sınav.
- Okuma Kültürünü Yaygınlaştırma Platformu (2019). Türkiye Okuma Kültürü Araştırması. Erişim adresi:<http://okuyayplatformu.com/wp-content/uploads/2020/02/okuma-kulturu-arastirmasi.pdf>
Erişim tarihi: 15.07.2020
- Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (2020). 2020- YKS Değerlendirme Raporu.
<https://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2020/GENEL/yksdegraporweb27112020.pdf> Erişim tarihi: 15.11.2020
- Özbay, M. (2009a). *Anlama Teknikleri I Okuma Eğitimi*. Ankara: Öncü Kitap.
- Özbay, M. (2009b). *Anlama Teknikleri II Dinleme Eğitimi*. Ankara: Öncü Kitap
- Özbay, M. (2014). *Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri II*. Ankara: Öncü Kitap.
- Peccei, J.S. (2006). *Child Language: A Resource Book For Student*. New York: Roudledge.
- Sarıkaya, B. (2019). Müzik Eşliğinde Okumanın Türkçe Öğretmeni Adaylarının Anlama Becerilerine Etkisi: Bir Karma Yöntem Araştırması. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*,6 (2), 70-85. <https://tls.tc/GFRte>
- Sarıkaya, B. (2021). Ortaokul Öğrencilerinin Dinleme/İzleme Stratejileri Kullanım Sıklıklarının Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi. *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 46-58. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/egitim/issue/58093/872254>
- Uyanık, Ö. ve Alisinanoğlu, F. (2016). Akademik ve Dil Becerileri Eğitim Programının 61-66. Aylık Çocukların Bilişsel Yetenekleri İle Erken Akademik ve Dil Becerilerine Etkisi. *Akdeniz İnsani Bilimler Dergisi*, VI(2), 459-48. http://proje.akdeniz.edu.tr/mcri/mjh/6-2/MJH-12-26-Ozgun_UYANIK.pdf
- Yıkılmış, A. ve Sazak Pınar, E. (2005). İlköğretim Okulu Müdürlerinin Kaynaştırmaya Yönelik Görüşlerinin Belirlenmesi. *Abant İzzet Baysal Eğitim Fakültesi Dergisi*,5(1).
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/aibuefd/issue/1511/18334>
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (6.Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.